

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

4. Quarta ratio principalis ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quaest. VII. Quomodo contrahatur, &c. 191

confusum attributorum omnium; sed relationes paternitatis, & filiationis non sunt ens absolutum, & commune tribus divinis personis: ergo conceptus divinitatis non est conceptus clarus; neque confusus relationum. Vnde quando actualiter formaliter adiungitur relatio, additur illa divinitati nostro modo intelligendi.

34 Tertio, quia ens, quod est totum potentiale, est perfectibile, si in contractione perficitur per modos, sed omnis perfectio alicuius potentialis perfectibilis fit per additum perfectionis supra perfectibile: ergo ens, quod perficitur in contractione per modum per se, additur talis modus, & contractio fit per additionem supra illud. Maior sic probatur. Supposito quod certum sit, ens nihil minus esse totum potentiale, & perfectibile, quod supponitur ex *superiori questione*, & sic patet. Nam ens est totum superius continens in potentia inferiora illius; & ex alio capite est capax coniungendi se cum modo increato ad constituendum Deum, sed ille modus increatus est summa, & infinita perfectio: ergo evidenter constat, & esse totum potentiale, & esse perfectibile respectu modorum, nam perfectius existit ens, in Deo, quam in statu separationis, quod contingit ex eo quod perficitur medio modo illo increato, hoc supposito.

35 Sic probatur Maior, quia illud, quod est totum potentiale, & perfectibile per aliquam perfectionem, quando coniungitur illi perfectioni, perficitur per illam, v.g. quando intellectus coniungitur lumini glorie, vel visioni beatifica, quia coniungitur perfectioni, perficitur ab illa, sed in contractione ens, quod est totum potentiale, & perfectibile, coniungitur cum modo increato, & modo per se, qui sunt perfectiones simpliciter simplices: ergo perficitur in contractione ab illis. Minor praecipua sic probatur, quia impossibile est quod perficiatur aliquid potentiale, nisi perfectio actus, & informet illud; perfectio enim non perficit aliquid nisi in genere causae formalis, dando se, & exhibendo se illi, quod perficit, & reducendo potentialitatem illius, & imperfectionem media sui exhibitione ad actualitatem, & ad esse perfectum, sed non potest actuare perfectio, & informare perfectibile, & potentiale, nisi per unionem, & coniunctionem perfectionis de novo cum perfectibili; ubi non erat antea illa perfectio, haec autem est definitio additionis perfectionis: ergo omnis, &c.

36 Confirmatur primo; Ideo datur in Deo incapacitas alicuius additionis realiter, & alicuius perfectionis adiunctae Deo, quia nulla perfectio potest informare Deum, & actuare illum de novo, quae antea non datur in ipso, quia Deus per suam ipsam perfectionem simplicissimam est omnis perfectio simpliciter, & contra, si de novo per impossibile daretur perfectio, & actuaretur Deus ab illa, quae antea non erat in ipso Deo, sine dubio daretur additio realis perfectionis in ipso, quae antea carebat ille; quia nihil aliud est addi aliquid alicui, nisi id, cui additur, augeatur in illa ratione, v.g. in aservo lapidum fit additio alicuius lapidis, qui additur ipsi, quando augetur ille aservus, per illum lapidem additum, & intentio qualitatis fit per additionem gradus ad gradum, quia adiungitur primo gradui alia perfectio qualitatis, quae antea non dabatur in tali qualitate, media qua adiunctione augetur illa qualitas.

Clarius explicatur exemplo animae rationalis: nam ideo animae rationali mediante potentia obedientiali additur de novo gratia habitualis, quia gratia, quae est perfectio supernaturalis, adiungitur de novo animae rationali, quae antea non erat in anima, & ipsa perficitur, & accipit augmentum perfectionis: ergo omnis coniunctio, & actualio perfectionis respectu alicuius subiecti perfectibilis, in quo antea non dabatur illa perfectio, est per propriam additionem supra illud, sed enti coniunguntur modi increati, & perfectitatis de novo, qui antea non erant in ipso actu, siue confuso, siue expresso, ut *questione superiori* late probavimus, dum contrahitur ad inferiora, ut ipsa inferiora constituantur: ergo contractio entis considerata ex parte ipsius non solum est per maiorem expressionem, sed potius per additionem differentiarum supra illud.

Confirmatur secundo, quia omnis potentialitas rationis superioris, ac communis multis tollitur, actuatur, determinatur, ac limitatur per aliquem actum illi coniunctum, quem respiciebat, ut vna cum eo tertium constitueret, sed talis actus coniunctus est aliquid superadditum potentialitati: ergo omnis determinatio alicuius potentialis rationis, & superioris multis fit per additionem alicuius, sed contractio entis fit determinando potentialitatem illius, & reducendo illam ad actualitatem per modos, & differentias coniunctas enti: ergo talis contractio est per propriam additionem. Minor illa prima sic probatur, quia omnis actus, qui erat extra potentiam, & coniungitur potentiae, extrahit potentialem, cui coniungitur, ad esse actuale; sed quoties extrahitur aliquid ab vno statu ad aliud intrinsece, supra illud, quod extrahitur, additur aliquid, ut videre est in possibilitate, quae extrahitur ab illo statu negativo ad statum positivum existentiae per additionem existentiae supra ipsam; & intellectus antequam intelligat, est potentialis, à quo statu extrahitur per additionem actualis intellectus: ergo si ens extrahitur ab illa potentialitate ad actualitatem essendi, cum illa extractio fiat per actum, qui est extra ens, necessario debet esse per additionem illius, si autem non adderetur illud esse modi contrahentis ens, non vere contraheretur ad constituendum aliquid inferius, ideo enim definitum nullo modo potest contrahi ad aliquam partem definitionis, quia supra definitum non potest addi aliqua pars definitionis de novo; quare, quando ponitur definitio, dicitur maior expressio solum supra definitum poni, quia nihil est expresse in definitione, quod antea non esset actu confuso in definito, sed modi illi contrahentes, qui coniunguntur enti, nullo modo continebantur actu in illo: ergo actu adduntur supra ens ad constituendum inferius entis.

SVBSECTIO IV.

Quarta ratio principalis ponitur.

Quando constitutio alicuius fit per constitutiva, quae habent aliquo modo oppositas rationes, talis constitutio fit per additionem vnius constitutivi supra aliud; sed constitutio substantiae fit per ens, & per modum perfectitatis, quae

quæ habent aliquomodo oppositas rationes: ergo fit per additionem vnius respectu alterius, aut supra alterum; sed non per additionem entis supra modum per se: ergo per additionem modi per se supra ens. Hæc vltima Minor sic patet, quia nunquam fit additio totius potentialis, & perfectibilis supra perfectionem, sed potius perfectionis supra perfectibile, quia perfectibile, & perfectio, potentiale, & actus se habent vt subiectum, & forma; sed subiectum non additur supra actum, nec materia supra formam, sed potius forma, & actus supra subiectum, & materiam: ergo. Maior præcipua sic probatur, quia quando constitutiva sunt oppositæ rationis, & concurrunt ad constituendum vnum, ita concurrunt tanquam distincta vniuersalia vt vniantur illa inter se, ratione cuius vniouis, actus, qui non continebatur in potentia, addatur supra illud; ergo quando constitutio alicuius, fit per constitutiva, &c. Antecedens hoc sic probatur. Quia addi vnum alteri nihil aliud est quam vnum poni supra alterum media vnioue, in quo non reperiebatur illud, ideo enim parieti additur albedo, dum dealbatur, quia albedo ponitur supra parietem media vnioue, in quo antea non dabatur talis albedo: ergo nihil aliud est vnum addi alteri, quam poni, &c.

39 Minor præcipua sic probatur, quia constitutio substantiæ fit per ens, & per modum perfectionis, ita vt ens sit transcendens modum per se, modus autem per se non transcendat ens, ens est potentiale, & indifferens respectu substantiæ, & accidentis, modus autem per se est determinatio, & actualitas respectu substantiæ, sed potentiale, & actuale, indifferens, & determinatum, transcendens, & non transcendens sunt aliquomodo oppositæ rationis, vt de se patet, cum vnum dicat negationem conditionis alterius, vel formaliter per intellectum, vel virtualiter à parte rei: ergo constitutio substantiæ, quæ fit per ens, & perfectionem, fit per constitutiva, quæ sunt aliquomodo oppositæ rationis: vnde ex parte entis fiet additio. Explicatur hoc. Ideo quando coniungitur intellectio cum intellectu ad constituendum hominem intelligentem, fit additio intellectiois supra intellectum, quia concurrunt duo constitutiva intelligentis, quæ aliquomodo habent oppositas rationes: intellectio enim est actus, intellectus autem potentia. Item, quando inhaerentia coniungitur albedini, & substantia naturæ, fit additio harum respectu illarum, quia tales formalitates, quæ coniunguntur, aliquomodo inter se opponuntur, seu, vt melius loquar, sunt formalitates diversæ rationis; sed ens, & perfectas, quæ coniunguntur ad constituendam substantiam, sunt formalitates diversæ rationis, & oppositæ aliquomodo, & perfectas actu ante coniunctionem cum ente in ipso ente non continebatur: ergo quando coniungitur perfectas enti, & ens contrahitur per ipsam ad constituendam substantiam, talis contractio fit per additionem perfectionis supra ens, & non per solam maiorem expressionem ex parte entis.

40 Vrgetur, ratio entis est simpliciter præcisa à substantia, & accidenti: ergo vere, & simpliciter contrahitur ad substantiam; sed vera & simpliciter contractio non est solum maior expressio illius formalitatis, quæ contrahitur per aliam; sed potius illa formalitas contracta simpliciter indiget aliquo addito vt contrahatur vere: ergo

ens, quod vere contrahitur ad substantiam per perfectionem non est solum per maiorem expressionem ex parte entis, sed potius per additionem perfectionis supra ipsum. Minor illa sic probatur, Ideo ens non contrahitur ad propriam definitionem, nec animal dicitur contrahi per propriam; sed solum dicuntur magis exprimi, & explicari per illas, quia definitiones respectu definitivorum nihil addunt, sed solum exprimunt id, quod actu in ipsis erat: ergo omnis vera contractio petit vt non solum magis exprimat id, quod contrahitur, sed potius vt addatur aliquid; quia quid contrahitur post præcisionem simpliciter, non distinguitur ab illo, ad quod contrahitur post talem præcisionem solum penes modum significandi clare, & confuse, sed penes formalitates significatas in illo conceptu simpliciter præciso actu non inclusas, vt ex terminis constat, & aduersarij huiusmodi præcisionem concedentes simpliciter admittant, quibus sine dubio assentiendum est in re, si dicant ens non distingui à substantia, & accidenti: solum penes modos significandi; nam illi, qui hoc sentiunt, non ponunt ens simpliciter præcisum à substantia, & accidenti. Præterea, quia si ille modus perfectionis, & ens ex parte entis solum distinguntur per maiorem expressionem, distinguentur solum penes modum significandi, non per res significatas: sed ens, substantia, & accedens non distinguntur secundum solum modum significandi; sed etiam secundum formalitates significatas: ergo non distinguntur solum per maiorem expressionem: ergo quando coniunguntur in contractione, vna non est solum maior expressio respectu alterius, sed potius erit vera additio. Probo Minorem. Ens essentialiter, vt supra probavimus, non includit ipsas formalitates substantiæ, & accidentis; ergo distinguitur ab illis non solum ex modo significandi; sed etiam secundum formalitates significatas. Antecedens constat. Consequentiam probo, quia quidquid essentialiter non includit aliud, distinguitur ab illo secundum formalitatem illius, & non solum penes modum significandi eandem formalitatem: sed ens essentialiter non includit ipsas formalitates substantiæ, & accidentis: ergo distinguitur ab illis secundum formalitates significatas, & non solum secundum modum significandi eandem formalitatem; sed ea, quæ distinguntur non solum in modo significandi, sed etiam secundum formalitates, ita vniuntur vt vna addatur alteri ex parte illius, quæ excludit ipsam: ergo quando ens coniungitur perfectas in contractione metaphysica, quia excludit illam à suo conceptu, ita coniungitur ipsi vt proprie addatur supra ens.

Vrgetur, determinatio rationis superioris, & communis per inferiorem, sequitur abstractionem, seu præcisionem illius: ergo si determinatio, aut contractio ex parte rationis superioris fit per maiorem expressionem, ita etiam se habebit præcisio, aut abstractio; atqui præcisio ex parte rationis superioris secundum magis, & minus clarum solum est tantum imaginaria, & secundum vocem, minime secundum rem: ergo & determinatio illo modo erit imaginaria, & sine fundamento; atqui falsum est dicere præcisionem entis à suis inferioribus esse tantum imaginariam secundum vocem, & non secundum rem, cum asseratur ratio entis non solum secundum quid, sed simpliciter abstracta, & præcisa à suis inferioribus

Quaest. VIII. Quomodo contrahatur, &c. 193

inferioribus: ergo pariter falsum erit dicere, determinationem, seu contractionem entis ad sua inferiora fieri per solam maiorem expressionem ex parte entis, quod simpliciter praescinditur, & contrahitur.

42 Primum antecedens constat in omnium sententia, nec renuunt concedere adversarij. Illatio colligitur manifeste. Minorem proba, quia si inter definitum, & definitionem asseratur praecisio, erit imaginaria, & secundum vocem; aut titulum, non secundum rem; quia definitio, & definitum non distinguuntur nisi secundum clarum, & obscurum: ergo praecisio secundum magis, & minus clarum tantum est imaginaria, & secundum vocem, minime autem secundum rem. Minor, & consequentia tenent. Maiorem ostendo; quia si definitum esset praecisum a definitione, vel e converso, aut definitio contineret idem, quod definitum; aut minus: sed nihil horum convenit definito respectu definitionis, aut e converso: ergo non erit praecisio inter utrumque secundum rem, sed mere secundum vocem. Illatio cum minori constat. Maior sic ostenditur; quia tunc datur praecisio vera adhuc per rationem, cum vnum ita cognoscitur sine alio, ut cognitum excludat aliud, sine quo attingitur per notitiam, sive ab hoc excludatur, sive non, ut patet in animali, & quantitate; animal enim praecisum a rationali excludit illud, quia cognoscitur sine illo; excluditur etiam a rationali, quia hoc potest cognosci sine animali, & sic datur mutua praecisio, & exclusio inter utrumque. Similiter quantitas iuxta mentem contrariorum abstracta a bicubito excludit ut sic determinatam eam extensionem, sine qua per intellectum attingitur, non tamen excluditur a bicubito, quia haec nequit concipi sine quantitate, & sic non erit mutua praecisio, & exclusio: unde nec quantitas dicit totum quod importat bicubitum, nec animal idem, quod rationale. Ex hoc oritur aliud valde notandum, quod praecisio quantitas, & animal ut sic non sunt quid limitatum, & particulare, nec recurrunt cum extremis, a quibus praescinditur; ergo si definitum secundum rem abstraheret a definitione, vel e converso eorum alterum non contineret idem quod alterum, vel minus illo, & consequenter non essent aequae limitata extrema, aut dicerentur ad convertentiam; quod evidenter nudum veritate elsparet igitur admissa ratione entis vnius simpliciter; atque praecisio eius ad inferiora contractionem non fieri per maiorem solam expressionem.

43 Tandem ex supra dictis habetur ratio entis vnius simpliciter, atque praecisam esse contrahibilem ad sua inferiora, ut totum potentiale atque superius; sed omne contrahibile ad inferiora ut totum potentiale, & superius determinatur per rationes particulares virtute contentas, & formaliter additas supra superius; ergo similiter ratio entis determinatur, & contrahitur ad inferiora; sed contrahi per rationes particulares virtute contentas, &c. non est determinari per solam maiorem expressionem conceptus eiusdem confusi: ergo maior prima relinquitur probata: minorem sic ostendo. Ratio communis & superior multis ut totum potentiale, est quid indeterminatum, illimitatum ac indifferens: ergo cum descendit ad vnum vel alterum inferiorem, determinatur ac limitatur per aliquod ex parte inferiorum non commune: ergo particulare non actu contentum: ergo virtute, & potestate ac proinde non per solam maiorem expressionem liquet igitur minor prima, & consequentia a paritate rationis. Declaratur amplius; quia maior expressio tantum, ex suo conceptu non est limitativa ac contractiva alicuius praedicati superioris, & communis; sed manifestativa solum actu latentis alicuius in ratione cognita obscure, ut patet in homine, & in animali rationali; rationes vero particulares inferiorum in superiori non continentur actu confuso iuxta dicta supra; tum etiam quia rationes illae particulares inferiorum constitutivae, & distinctivae non sunt maiores expressiones respectu quarum ratio illa communis dicatur praecisa, indifferens, ac illimitata, cum eius conceptus non mere confusionis, nec rationis particularis conceptus sit tantum etiam claritatis; sed uterque rei diversae alter communis superioris illimitata, & transcendens, alter inferioris particularis limitati, & non transcendens: ergo.

Declaratur amplius, conceptus qui solum differunt secundum claritatem, & obscuritatem, ita se habent, ut totum quod actu continet unus, contineat & alter, ut patet in conceptu definiti, & definitionis; sed conceptus entis non continet actu totum, quod actu continet conceptus substantiae: ergo non differunt solum penes obscuritatem, & claritatem: ergo conceptus entis ut sic non descendit ad substantiam, v. g. solum per maiorem expressionem: illa minor patet, quia in conceptu aliquo obiectivo praeciso solum continetur actu id quod vel representatur actu & expresse per conceptum formalem, vel saltem est de intrinseca quidditate, & essentia obiecti expresse representati per conceptum formalem; sed per conceptum praecedentem rationem entis non representantur actu expresse inferiora, & modi perfectitatis, & inalicitatis, quia nulla esset praecisio rationis communis ab illis, & praeterea non sunt de intrinseca, & essentiali ratione entis ut probatum est; ergo in conceptu praeciso entis non continentur actu etiam confuse inferiora seu modi perfectitatis, & inalicitatis: minor est certa, maior autem inde constat; quod omnis praecisio obiectiva alicuius rationis ab alia inferiori est solum in re praecisa, denominatio extrinseca a conceptu formali entis representante vno absque alio: ergo ea solum continebuntur actu in aliquo conceptu obiectivo, quae per conceptum formalem representantur expresse, vel sunt partes seu rationes pertinentes ad constitutionem essentialem rei expresse representatae.

Dixi, vel sunt partes, &c. propter cognitiones aliquas seu conceptus formales representantes aliqua tota indistincte ut conceptus formalis representans hominem indistincte, hoc est non representans expresse animal, & rationale, ex quibus essentialiter constituitur homo; nam in huiusmodi conceptibus obiectivis continentur actu rationes essentielles eorum, sed modi perfectitatis, & inalicitatis non sunt tales comparatione entis ut sic.

Ultimo confirmatur, quia rationes obiectivae, quarum una se habet ut communis indeterminata, atque transcendens, altera ut inferior particularis determinata, & non transcendens, nequeunt solum differre penes maiorem, & minorem expressionem

pressionem ex parte utriusque: atqui ratio entis simpliciter una atque præcisa habet se ut superior communis indeterminata, & transcendens, & ratio perfectæ, v. g. se habet ut inferior particularis determinata, & non transcendens: ergo non differunt penes meram maiorem, & minorem expressionem, considerata distinctione ex parte entis. Maior habetur nota ex terminis, cum sola maior aut minor expressio, nequeat inducere tam diversa ac opposita prædicata, quorum unum destruit alterum, nec simul esse potest cum illo. Minor constat ex sæpe dictis; etenim ratio illa cum nec sit æqualis substantiæ aut accidenti, nec erit inferior, nec continebitur sub alio ut superiori, necesse est ut sit superior cum nullum aliud restet extremum; si autem superior, & indifferens ad substantiam, & accidens, erit communis utrique; si vero communis, indeterminata necessario, quod autem sit transcendens patet ex supradictis: ergo Minor quoad primam partem est clara, nec minus evidens quoad secundam, cum ratio modi per se, aut in alio maneat sub ente quod importat essentialiter, nec sit aliquid universale, & commune tum substantiæ, tum accidenti; sed huius tantum vel alterius proprium, & consequenter determinatum ac non transcendens ut liquet: ergo consequentia legitime inferitur.

- 46 Tunc sic arguo, talis est contractio unius extremi per aliud, qualia sunt extrema; sed in præfenti extrema non se habent tantum ut magis, & minus expressum: ergo nec contractio fit penes solam maiorem, & minorem expressionem conceptus confusi: maior omnibus innotescit, minor iam est probata in priori syllogismo, tenebit igitur illatio.

SVBSECTIO V.

Ultima conclusio ponitur.

- 47 Si hæc contractio consideretur ex parte perfectæ in ordine ad ens, solum est per maiorem expressionem; unde additio illa non est mutua.

48 Explicatur hæc conclusio, quia oppositorum eadem est ratio, & disciplina, ut fert commune proloquium: sed abstractio quæ est opposita contractioni non est mutua ex parte utriusque extremi; sed tantum ex parte entis, unde perfectas non potest præscindi ab ente licet ens præscindatur à perfectate, quia ens imbibitur, & continetur actu in perfectate, perfectas autem nullo modo continetur actu in ente: ergo contractio, quæ opposita est illi non erit per additionem mutua ex parte perfectæ; sed tantum ex parte entis simpliciter præcisi: sic explicata nostra conclusio, probatur.

- 49 Primo, quia hæc contractio ex parte modi per se fit ex parte illius, qui essentialiter est ens, ita ut formaliter includat rationem entis, & nihil sit in illo modo per se quod non sit ens essentialiter: ergo contractio huiusmodi fit per maiorem expressionem solum ex parte modi, & non per superadditum: consequentia sic patet, quia eo modo est contractio ex parte illius quod contrahit, quo est ipsum quod contrahit; sed modus per se qui est contrahens rationem entis se habet respectu illius, ut magis exprimens rationem

confusam entis quæ includitur essentialiter illo; ergo Minor est clara: consequentia hæc sic patet, ideo definitio est magis exprimens definitum, & non est aliquod additum supra illud, quia in definitione nihil est expressum actu quod non contineatur actu confuso in esse definiti, sed nihil exprimitur per perfectatem actu in quo non includatur actu ens, & non sit actu confusus ens formaliter: ergo fit per maiorem expressionem ex parte ipsius modi per se, & non per aliquid superadditum.

Dices tunc aliquid distinguere ab alio tanquam expressum à confuso, quod se habet ut definitio respectu definiti; sed modus per se non est definitio entis: ergo non distinguitur eiusmodi.

Sed contra manifeste, quia duplex est genus eorum quæ distinguuntur tanquam confusum, & expressum. Primum est illud in quo adæquate exprimitur quidquid est in confuso actu, & hæc distinctio est inter æqualia, ut est definitio respectu definiti, nihil enim reperimus in homine actu, quod non sit etiam actu in definitione prima hominis, v. g. in hac animal rationale.

Aliud genus est illorum quæ distinguuntur confuse, & expresse inadæquate; illud nimirum quod non exprimit aliud adæquate secundum omnem capacitatem expressibilitatis, quæ datur in confuso; hoc autem non potest se habere sicut definitio respectu definiti, quia inter definitionem, & definitum debet dari æqualitas: exemplum sit relatio paternitatis non omni modo quo potest exprimi divinitas, cum alio modo etiam explicetur per filiationem &c. & ideo expressio divinitatis per paternitatem non est adæquate expressio, ac proinde non est definitio divinitatis, & ratio est utriusque, tum quia divinitas transcendit paternitatem, ac proinde nihil est in paternitate in quo non imbibatur divinitas, unde paternitas nihil est quod non sit divinitas, ac proinde ex parte sua distinguitur à divinitate solum per maiorem expressionem; tum etiam, quia divinitas est communis paternitati, & filiationi, ac proinde non convertitur cum paternitate, sed latius patet quam illa, quia extenditur præter paternitatem filiationis, &c. ratione cuius non possunt esse æquales in conversione: ergo non se habent ut definitio, & definitum.

Tunc sic, ens transcendit perfectatem: ergo perfectas distinguitur solum ab ente per maiorem expressionem, sed perfectas non est æqualis enti, quia ens est commune perfectæ, & inaliquiditatis: ergo non exprimit perfectas ens adæquate, & æqualiter: ergo non est definitio ipsius: ergo datur duplex genus eorum quæ distinguuntur per maiorem expressionem, unum quod adæquate exprimit confusum, alterum quod inadæquate, primum erit definitio, secundum autem nullo modo erit definitio, quia non adæquate, sed determinate, & particulariter tantum exprimit sine aliqua convertibilitate inter exprimens, & expressum: ergo falsum est dicere omne exprimens aliud esse definitionem illius.

Secundo probatur principaliter, quia si contractio ex parte modi non esset solum maior expressio entis; sed additio, & absoluta distinctio de modo per se, posset dici absolute quod non sit ens;

Quæst. VIII. Quomodo contrahatur, &c. 195

ens, sed de modo per se non potest verificari quod non sit ens: ergo talis contractio non est per additionem, sed solum per maiorem expressionem ex parte modi. Maior sic probatur, quia ideo verificatur hæc propositio de ente, ens non est modus per se, quia non distinguitur ens à modo perfectitatis ex parte ipsius entis per maiorem expressionem solum; & similiter ideo verificatur hæc propositio, rationale non est animal, quia animal non transcendit rationale, & rationale ex sua parte quando contrahit animal, non solum exprimit illud; sed etiā addit aliquid supra illud; & contra, hæc propositio non potest verificari rationale non est ens, quia rationale non addit aliquid supra ens, sed tantum exprimit magis ens: ergo si modus distingueretur absolute ab ente ex parte sui, addendo aliquid supra illud in contractione, & non solum exprimens quod est confusum de modo, verificaretur quod non est ens; & ratio evidens à priori est, quia prædicatio ubi verificatur huiusmodi propositio non fit solum ex modo significandi, id est non verificatur vel falsificatur propter modum confusum, & expressum (alias nulla vera propositio esset formalis, & contra nunquam verificaretur prædicatio inter definitum, & definitionem, quod est falsum) sed propter res significatas; unde si inter subiectum, & prædicatum solum datur confusio, & expressio semper verificabitur prædicatio: si autem detur in subiecto res significata quæ non datur in prædicato; & sic diversæ significatæ rationes reperiuntur, non verificabitur prædicatio: ergo si modus perfectitatis per vos ex parte sua addit aliquam formalitatem significatam supra ens, quæ non sit solum maior expressio entis de modo perfectitatis, verificabitur quod non sit ens. Minor sic probatur, quod illud de quo verificatur, quod est ens, de illo non potest verificari, quod non sit ens, quia iam duæ contradictoriæ verificantur de eodem, sed de modo per se, quia distinguitur à nihilo verificatur quod sit ens essentialiter, non enim distingueretur à nihilo essentialiter si non esset ens essentialiter: ergo de illo modo non potest verificari quod non sit ens.

Confirmatur, quia illud distinguitur tanquam expressum à confuso solum, quod non potest præcindi ab illo, quia est proprium, & adæquatum constitutum illius; sed modus non potest præcindi ab ente illo modo, quia ens est intrinsece, & adæquate constitutum illius: ergo modus per se distinguitur ab ente solum ut expressum à confuso: maior est evidens, nam ideo animal rationale non potest præcindi ab homine, & bicubitus non potest præcindi à quanto, quia bicubitus distinguitur tantum à quanto, & animal rationale ab homine ut expressum à confuso, & sunt etiam adæquate constitutiva illorum; alius exemplum, Paternitas divina distinguitur solum ex parte sui à divinitate tanquam expressum in adæquatum à confuso, quia non potest præcindi ab illa à qua adæquate, & totaliter constituitur relatio paternitatis essentialiter: & ratio à priori est, quia quando vnum præcinditur ab alio cognoscitur vnum ut non inclusum in alio, quia præcisio non est quæcumque non cognitio, sed cognitio illius ut non inclusi in alio: sed idem non potest cognosci, ut constitutum essentialiter alicuius, & non ut inclusum in illo: ergo quod est essenziale constitutum

R. P. de Ideph. Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

ratione alicuius, non potest præcindi ab illo: unde è contra, si aliquid non præcinditur ab alio erit, quia includitur ut essentia in illo, & sic illud in quo includitur ut essentia adæquate non poterit præcindi ab ipso quod includitur, quia tantum expresse, & confuse distinguentur; quare ad hoc ut aliquid præcindatur ab alio, debet habere aliquam formalitatem quam non transcendat illud præcisum; minor præcipua sic probatur, quia licet ens possit præcindi à perfectitate, non tamen perfectas ab ente; nihil enim, ut diximus; potest præcindi à sua essentia adæquate, alias esset essentia, & non essentia ut late in Logica demonstro questione de Unitate formalis an distinguatur à numerali, ubi primum conceptum essentia explicui, quod autem ens sit de essentia perfectitatis questionibus sequentibus demonstrabitur, & admittitur ab omnibus Thomistis cum quibus nunc pugnavimus: ergo iam perfectas nihil habet quod non sit ens; unde omne quod habet perfectas, clare est maior expressio entis quod includitur in ipsa: ergo hæc contractio, quæ fit per perfectitatem distinctam ex parte sui ab ente, solum tanquam exprimentem; licet inadæquate rationem entis, fiet necessario ex parte modi per maiorem expressionem sine aliqua additione ex parte ipsius.

Præterea, quia hæc contractio entis ad substantiam media perfectitate, si non esset ex parte perfectitatis per maiorem expressionem esset, quia impossibilis est additio ex parte entis in hac contractione sine aliqua additione ex parte modi; cum mutuo se respiciant: sed hoc non obstat: ergo bene potest esse additio ex parte vnius sine additione ex parte alterius; minor si probatur, ut patet ex explicatione huius conclusionis, quia si potest dari abstractio non mutua, quæ est opposita contractioni, poterit dari illa contractio cum additione non mutua, cum oppositorum eadem sit ratio, & disciplina accomodato modo; item quia sine dubio potest dari distinctio ex parte vnius, ita ut non includat aliud extremum, aliud autem extremum necessario includat; & transcendat distinctum extremum, sic poterit dari & additio ex parte vnius sine additione ex parte alterius.

Ultimo principaliter probatur, quia si ex parte modi daretur additio, daretur ille celebris processus (apud adversarios maxime timendus) in infinitum, sed processus in infinitum nullo modo conceditur ab ipsis: ergo non datur additio ex parte modi; minor patet. Maior sic probatur, quia ideo datur additio in contractione entis ad substantiam, quia ad hoc ut contrahatur, & determinetur ens non potest fieri per ipsum ens: sed necesse est fieri per aliquam determinationem additam supra ipsum ens, & ratio est, quia determinatio in hoc distinguitur à maiori expressione, quod maior expressio non fit per aliquid quod non sit confusum actu sine aliqua additione ex parte obiecti per maiorem claritatem, & confusionem, quæ tantum se habent ex parte cognitionis; determinatio autem cum sit limitatio, & coarctatio amplitudinis, & capacitatis illius, quod ex se non est limitatum, & determinatum, necesse est ut fiat per aliquid ab ente distincto, & hoc est evidens in sententia Adversariorum.

Tunc sic, si ex vi determinationis, & limitatio- nis entis ad inferius esset necessaria ex parte in-

B b 2 ferigis

ferioris additio, vbi cumque esset illa determinatio daretur talis additio, quia vbi cumque est eadem ratio formalis, est idem effectus vel quasi effectus formalis; sed ens determinatur, & limitatur, non solum ad constituendam substantiam, sed etiam ad constituendum modum perfectitatis, quia non solum est de essentia substantiæ, sed etiam de essentia perfectitatis: vnde vere, & proprie contrahitur ad constitutionem perfectitatis; nam in ea est ratio entis modificata, & aliter ac in substantia, & aliter ac in modo inaleitatis; ergo potest ibi ratione distinguere in ipso modo perfectitatis, quatenus distinguitur ab inaleitate, & ab ipsa substantia ratio entis, quæ modificatur, & limitatur ad modum perfectitatis, & ratio illa contrahens, limitans, & determinans rationem entis ad modum perfectitatis, ratione distincta ab illa, qua modificatur ad ipsam substantiam, vt modificatio ipsa diversæ rationis sit; vnde fiet additio in illa limitatione, & contractione ad perfectitatem, ita vt addatur aliquid supra ipsum ens. Item in illa ratione etiam per quam modificatur ens ad perfectitatem est ratio entis similiter modificata, limitata, & determinata: ergo debet fieri altera additio per aliquid aliud distinctum; iterum de illo distincto fiet idem argumentum, & sic procedetur in infinitum: ergo.

58 Ne autem hoc absurdum concedamus, dicendum est quod licet contractio entis considerata ex parte entis sit per additionem alicuius quod non sit actu in ente, ex parte autem modi contrahentis sit per maiorem expressionem vbi sistit totus processus, quia ab additione bene progreditur ad expressionem, ab expressione autem ad nullum aliud progrediendum est; sistendum igitur in illa est, quia sit per aliquid quod continet actu secundum omnem suam formalitatem adæquatam ipsum ens.

59 Vt autem penitus hoc intelligatur, adverte quod supra probavimus quod ens continet confuse sua inferiora non actu, sed potestate, quando autem intellectus contrahit aliquam rationem necessario concipit ex vna parte rationem superiorem contrahibilem, & ex alia parte rationem inferiorem contrahentem, quia actus intellectus contrahivus necessario est comparatio: omnis autem comparatio est cognitio duorum extremorum, & sic per illum conceptum contrahivum expresse concipitur ratio contrahens, & contrahibilis; tunc autem aliquid contrahitur per maiorem expressionem ex parte inferiorum, quando exprimitur conceptus qui confuse continetur sub conceptu contrahibili, & illum includebat: sed quando contrahitur ens, per conceptum contrahitur, qui confuse continebatur sub ente, & includebat ipsum ens in se: ergo contractio entis sit per maiorem expressionem conceptus inferioris.

60 Et si istas etiam quando contrahitur animal contrahitur per maiorem expressionem.

61 Sed contra, quia hoc est falsum, & ratio disparitatis est manifesta, quia animal contrahitur per rationalitatem in qua nullo modo includitur, & sic datur mutua præcisio; vnde potest cognosci rationalitas sine animali, sicut animal sine rationalitate; vnde tam ex parte animalis quam ex parte rationalitatis quando coniunguntur datur mutua additio, sicut quando coniunguntur materia, & forma, physice fit additio mutua rea-

lis ex parte vtriusque, quia mutuo realiter se excludunt ea que realiter coniunguntur; sed animal, & rationale per rationem mutuo se excludunt: ergo quando coniunguntur per rationem, in tali conjunctione datur mutua additio per rationem: è contra vero perfectas non excludit ens, sed potius essentialiter includit ipsum, licet ens excludat perfectitatem à suo conceptu, itaque exclusio non est mutua: ergo quando coniunguntur per rationem perfectas, & ens, in tali conjunctione dabitur additio ex parte illius quod excludit alterum, & non ex parte illius quod includit, & non excludit aliud: vnde cum ex parte entis datur talis exclusio, ex parte ipsius solum dabitur in vniione additio per rationem, sed ex parte perfectitatis comparatæ ad ens non datur exclusio entis: ergo non datur additio supra ens.

Ex quibus manifeste colligitur substantiam in tali contractione non componi proprie, & in rigore ex ente, & perfectitate, sed solum constitui, quod vt intelligatur advertendum est maximam esse diversitatem, inter rem compositam metaphysice, & constitutam ex pluribus formalitatibus, quia vt aliqua res componatur necessario requirit quod includat actualiter plures conceptus vel formalitates distinctas inter se distinctione excludentis ab excluso, v.g. homo est compositus metaphysice, quia includit actualiter conceptum animalis, & rationalis, qui conceptus distinguuntur mutuo distinctione excludentis ab excluso, quia neque animal, &c.

Constitutio autem solum requirit quod dentur in re plures conceptus, non tamen requiritur quod ipsi conceptus distinguantur mutuo inter se distinctione excludentis ab excluso, sed potest salvari constitutio per distinctionem solum vtriusque extremi ratione maioris aut minoris expressionis, & ideo ens licet transcendat differentiam substantiæ, & non excludatur ab ipsa constituit substantiam, imo communiter dicitur definitio nem constituere definitum, v.g. animal rationale, hominem, inter quæ extrema non se excludunt sed solum distinguuntur per maiorem, & minorem expressionem.

Sed in ipsa constitutione datur duplex genus, aliud rei completa per completam constitutionem, aliud rei quasi incompleta, & vt melius loquar simplicissimæ adhuc per rationem nostro modo intelligendi conceptæ ratione indivisionis, & transcendentis in ipsam rem constitutam in esse differentis vel quasi differentis: exemplum manifestum est, in constitutione substantiæ, & perfectitatis, vtrique enim per ens constituitur, sed diverso modo: nam quando constituitur substantia concurrunt ens, & perfectitas magis complexe; vnde ens consideratur quasi completum totum potentiale, & quasi completa natura, ex qua, & ex perfectitate tanquam ex differentia quasi completa constituitur substantia quasi in ultima perfectione, & complemento; at vero quando ens constituitur perfectitate, consideratur non vt natura completa, aut vt totum potentiale, sed potius vt simplicissima ratio transcendens, & sic perfectitas constituitur per ens, quasi magis simplex ratio, quam substantia; vnde ex ipsa perfectitate constituta per ens tanquam per prædicatum simplicissimum transcendens, & ex ipso ente per modum naturæ rationalis, aut per modum cuiusdam totius potentialis, constituitur

Quæst. Vltima, vtrum ens præscindatur. 197

constituitur substantia quasi magis completa quam perfectas; & magis complexa. Explicatur amplius exemplo sumpto ex divinis, nam divinitas quæ transcendit relationes, constituit, & personam, & ipsam relationem, relationem simplicissime per modum prædicati transcendentis, personam autem per modum naturæ completæ: unde nostro modo intelligendi magis complexæ constituitur persona per divinitatem quam personalitas, & ideo ex relatione seu personalitate constituta per divinitatem simplicissime per modum prædicati transcendentis, & ex ipsa divinitate tanquam ex natura completa constituitur tota persona completa, quæ magis complexa, & magis completa nostro modo intelligendi concipitur; sicut quoad modum significandi, quam personalitas.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta Adversariorum solvuntur.

- 65 Ad primum primæ sententiæ respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam absolute, ad hoc enim ut detur vera contradio non est necesse quod ratio contrahens sit non ens absolute, sed sufficit quod sit aliqua formalitas entis actu non contenta in ente ut sic v.g. perfectas.
- 66 Ad secundum respondetur concedendo maiorem, & negando minorem.
- 67 Ad primum argumentum secundæ sententiæ constat ex exemplis, respondemus confirmare nostram secundam partem conclusionis, & ideo illam eisdem exemplis comprobabimus: bicubitum enim ex parte ipsius non potest præscindi à quanto, & ex hac parte potest dici quod non addat aliquid supra quantum, sed solum maiorem expressionem (dixi potest dici, quia multi negant rationem bicubiti non addere aliquid supra ipsum quantum adhuc ex parte ipsius) quantum vero optime præscinditur à bicubito ex parte sui, quia cognoscitur in tricubito sine bicubito, & e contra, & sic ex parte sui additur in bicubito aliqua formalitas quæ actu non est in quanto ut sic.
- 68 Ad secundum argumentum respondetur negando, illo modo defendendi quæstionem, aliquem à difficultatibus se posse expedire, imo necessarium esse maioribus implicari, ut probatum manet secundæ nostræ conclusioni.
- 69 Ad tertium respondemus quod licet salvetur ex illa parte illa difficultas, salvatur tamen illa supposito modo, maiores secum difficultates compatiente, quæ omnes nostro modo facile solvantur.
- 70 Ad ultimum respondeo negando quod non occurrat difficultas aliqua, cum pateat ex nostra secundæ conclusionem quot, & quam graves difficultates emergant contra illum modum absolutum defendendi quæstionem Adversariorum.

QVÆST. VLTIMA.

Vtrum ens præscindatur, & distinguatur ex natura rei ab inferioribus, Deo videlicet, & creatura, & à differentiis eorum.

SECTIO I.

Sententia adversaria proponitur.

PRIMA sententia est omnium Scotistarum assentientium ens distingui, & præscindi ex natura rei formaliter à differentiis Dei, & creaturarum.

Probatum primo hæc sententia, quia impossibile est ut eadem res secundum idem conveniat cum alia, & ab ea differat realiter: sed Deus à parte rei convenit cum creatura in esse entis, & differt ab eadem per differentiam increati & divini: ergo ratio entis in Deo, & ratio divini, aut increati non sunt idem à parte rei, sed potius à parte rei differunt formaliter aut distinguuntur ex natura rei. Maior est certa, quia convenire, & differre aut mediate, aut immediate, involunt contradictionem; sed in eodem respectu eiusdem neque mediata, neque immediata contradictio potest verificari: ergo eadem res secundum idem non potest convenire cum alia, & ab ea differre realiter; minor est certa, quia de homine non potest verificari quod sit non homo, aut quod sit equus; primum propter immediatam contradictionem, secundum propter mediatam: ergo in eodem respectu eiusdem non possunt verificari illo modo duæ contradictiones sive mediate sive immediate: minor prima, & præcipua est certa, & afer ex supradictis.

Declaratur hoc amplius, in substantia respectu entis ut sic, quia si in substantia ratio substantiæ, & entis est omnino eadem: ergo quidquid est de essentia substantiæ, est de essentia entis, alioqui differunt essentialiter; nam quocumque addito, vel ablato mutatur essentia, si autem differunt essentialiter: ergo in re ipsa habent distinctionem aliquam; nam essentialis ratio in re ipsa consistit, si autem quidquid est de essentia substantiæ est de essentia entis, sequitur, & rationem substantiæ reperiri in accidenti cum quo convenit in ratione entis, & non reperiri, quia revera accidens non est substantia, sed dissimile substantiæ; sequitur etiam substantiam esse similem accidenti in ratione entis, & non esse similem in eadem ratione; esse similem, quia hoc supponitur, non esse similem, quia ratio entis in substantia non est eiusdem modi cum ratione entis in accidenti.

Confirmatur, quia illa quæ habent distinctas definitiones, sunt distincta ex natura rei; sed ratio entis, & ratio creati vel increati habent distinctas definitiones; nam ratio entis est quæ potest existere; ratio increati quæ est independens ab alio, ratio creati quæ dependet essentialiter: hæc autem sunt definitiones distinctæ: ergo. Maior sic patet, quia definitio conformatur cum obiecto

BB 3 seu